

DANIJELA TRŠKAN

BIOGRAFIJA DR. ŠTEFANA TROJARJA
DR. ŠTEFAN TROJAR – BIOGRAPHY**Izvleček**

Prispevek predstavlja življenjepis Štefana Trojarja, ki je razdeljen po obdobjih, in sicer od leta 1931 do leta 1956 (šolanje), od leta 1956 do leta 1977 (profesor zgodovine in drugih predmetov na srednjih šolah), od leta 1977 do leta 2002 (delo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, s poudarkom na strokovno-znanstvenem področju iz metodike pouka zgodovine) in od leta 2002 naprej (upokožitev).

Ključne besede: profesor zgodovine, gimnazija, ekonomska srednja šola, izredni profesor, metodika pouka zgodovine, Filozofska fakulteta.

Abstract

The contribution presents the biography of Štefan Trojar, which is divided into periods, from 1931 to 1956 (his education), from 1956 to 1977 (when he was a teacher of History and other subjects at various secondary schools), from 1977 to 2002 (when he worked at the Faculty of Arts in Ljubljana, concentrating on the professional and scientific area of Methodology of History Teaching) and after 2002 (his retirement).

Keywords: history teacher, general secondary school, secondary school of economics, associate professor, Methodology of History Teaching, Faculty of Arts.

BIOGRAFIJA DR. ŠTEFANA TROJARJA

Iz biografskega leksikona: »Trojar, Štefan (Ce, 19. 9. 1931), zgodovinar. 1955 je dipl., 1990 dokt. na FF v Lj. Poučeval je na srednjih šolah v Ajdovščini, NGo in Lj. 1977–98 je na lj. FF predaval metodiko pouka zgodovine, od 1996 kot izr. prof. Pisal je o didaktiki pouka zgodovine, je soavtor dveh učbenikov za srednje šole. 1992–98 je bil glavni ur. Zgodovina v šoli. – DELO: Sodobni pogledi na pouk zgodovine, 1993.«¹

Obdobje šolanja (1931–1956)

Štefan Trojar je bil rojen v Celju (javni bolnici) 19. septembra 1931. Njegov oče je bil Štefan Trojar, železniški uradnik v Velenju, mati pa Ivana (roj. Šinkovec), otroška vzgojiteljica. Imel je še dva brata: Janeza in Tomaža. Osnovno šolo je končal v Velenju. V času druge svetovne vojne na Slovenskem je okupator očeta prisilno premestil v Nemčijo (Thüringen), mater pa je odpustil iz službe. Tri razrede nižje gimnazije je zaključil v Celju, 4. razred pa na nižji gimnaziji v Šoštanju. Po preselitvi na Jesenice leta 1946 je tam obiskoval višje razrede gimnazije in jih dokončal z maturo leta 1950. Od leta 1945 je bil član USAOJ-a.² Sodeloval je na treh mladinskih delovnih brigadah: leta 1949 na izgradnji Autoputa, leta 1950 na izgradnji študentskega naselja in leta 1951 v študentski brigadi v Zenici. Po maturi se je leta 1950 vpisal na Filozofsko fakulteto oz. takratno Prirodoslovno matematično fakulteto v Ljubljani na enopredmetni študij zgodovine. Na fakulteti je bil član Zveze študenta ter tudi nekaj let odbornik združenja zgodovinarjev.

Študentje in profesorji oddelka za zgodovino leta 1952; Štefan Trojar stoji v četrti vrsti in je peti z leve strani.³

1 Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon. (2008). Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 1202.

2 USAOJ: Ujedinjeni savez antifašističke omladine Jugoslavije.

3 Interni fotografski arhiv oddelka za zgodovino Filozofske fakultete: stenska slika. Fotografija je tudi objavljena v: Oddelek za zgodovino: 1920–2000 ob osemdesetletnici. (2000). Ljubljana: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete.

Diplomiral je 22. septembra 1955 iz občé zgodovine. Univerza v Ljubljani mu je s tem priznala fakultetno izobrazbo in podelila akademski naslov 'diplomirani filozof'. Od 1. oktobra 1955 je služil enoletni vojaški rok na šoli za rezervne oficirje PA artilerije v Zadru.

Obdobje poučevanja na srednjih šolah (1956–1976)

V šolskem letu 1956/57 se je zaposlil kot profesor zgodovine na gimnaziji v Ajdovščini. Od šolskega leta 1958/59 do šolskega leta 1963/64 je poučeval zgodovino, gospodarski zemljepis in politično ekonomijo na Ekonomski srednji šoli v Ajdovščini. Strokovni izpit za naziv profesorja srednje šole iz zgodovine kot strokovnega predmeta je opravil 19. 5. 1960 »po predpisih Pravilnika o pripravniški službi, strokovnih izpitih in tečajih za uslužbence prosvetno-znanstvene stroke (Ur. l. FLRJ št. 29-291/51) in po Navodilih za opravljanje teh izpitov (Objave SPK vlade LRS št. 4/55).«⁴

Iz ocene učnega osebja je razvidno, da se je Štefan Trojar kot profesor vestno pripravljaval in dobro povezoval organizacijo učnega in vzgojnega dela, v razredu je vzdrževal primerno delovno disciplino, do mladine je imel primeren odnos, bil je avtoritativen, a primerno strog. Vseskozi se je zanimal za razvoj zgodovinske znanosti ter spremljal razvoj pedagoške znanosti. Prizadeval si je izboljšati svoje učno in vzgojno delo.⁵ Bil je prizadeven in vesten pri uresničevanju predmetnika in učnega načrta. Bil je discipliniran in požrtvovalen član zbora.⁶ Strokovno in pedagoško se je stalno izpopolnjeval ter se udeleževal zborovanj slovenskih zgodovinarjev in drugih strokovnih simpozijev.

V Ajdovščini je leta 1958 vstopil v Zvezo komunistov in aktivno politično sodeloval. Bil je član občinskega komiteja, predsednik sindikata prosvetnih delavcev, član več svetov pri občinski skupščini Ajdovščina.

Leta 1959 se je poročil z Jožefo Sever, profesorico slovenskega jezika, leta 1963 pa se je jima je rodila hčerka Alenka.

Štefan Trojar v 60. letih⁷

Leta 1964 se je z družino preselil v Novo Gorico. Tam se je zaposlil na gimnaziji v Novi Gorici, kjer je od šolskega leta 1964/65 do 12. 11. 1972 poučeval poleg zgodovine tudi sociologijo in filozofijo. Na gimnaziji je bil mentor marksističnega krožka. Poučeval pa je tudi na drugih srednjih šolah (ekonomska, trgovska, šola za zdravstvene delavce) in na seminarjih za politično usposabljanje komunistov. Kot profesor je moral podati tudi

- 4 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja.
- 5 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz vprašalne pole za ocenitev učnega in vzgojnega osebja za šolsko leto 1959/60, Ekonomska srednja šola.
- 6 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz vprašalne pole za ocenitev učnega in vzgojnega osebja za šolsko leto 1960/61, Ekonomska srednja šola.
- 7 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Personalni list s pričetkom v letu 1961.

slovesno izjavo: »Izjavljam, da se bom pri svojem delu držal ustave in zakonov, da bom kot delavec vestno opravljal delo in si prizadeval prispevati k uresničevanju načel in h krepitvi socialističnega reda Socialistične federativne republike Jugoslavije.«⁸

Tudi v Novi Gorici je bil politično aktiven, saj je bil član občinskega komiteja, predsednik sveta gimnazije, član sveta zavoda za prosvetno-pedagoško službo, član raznih svetov pri občinski skupščini in aktiven tudi v raznih družbeno-političnih organizacijah. V letih 1965 in 1969 je bil poslanec kulturno prosvetnega zbora Skupščine SR Slovenije. Za aktivno družbenopolitično delovanje je bil 12. oktobra 1968 odlikovan z »ordenom dela s srebrnim vencem«.

Leta 1972 se je z družino preselil v Ljubljano (Pod topoli 61), saj je dobil zaposlitev kot profesor zgodovine na Gimnaziji Vida Janežič Poljane. Na gimnaziji je poučeval od šolskega leta 1972/73 do šolskega leta 1976/77, kjer je vodil tudi marksistični krožek. Deloval je v raznih samoupravnih organih gimnazije, bil je sekretar Osnovne organizacije ZK na šoli, delegat občinskega sindikata za šolstvo. Sodeloval je pri raznih vprašanih s področja pouka zgodovine z Zavodom za šolstvo SR Slovenije.

Skupaj z Brankom Božičem je napisal učbenik Zgodovina za tehniške šole, ki je izšel leta 1972 pri DZS in je imel več ponatisov. Učbenik je bil zasnovan na skupnem učnem načrtu zgodovine v raznih vrstah srednjih tehniških šol v SR Sloveniji, ki so imele 4-letne programe šolanja. Poleg tega je napisal tudi dva poljudnoznanstvena prispevka o prvih primorskih čitalnicah in taborskem gibanju na Primorskem, ki sta izšla v Goriških srečanjih leta 1966 in 1967.

V 20 letih poučevanja in dela v srednjih šolah se je seznanil z značilnostmi učnih načrtov, metodičnimi možnostmi in problemi pedagoške prakse, kot tudi z vlogo in uporabnostjo raznovrstnih učnih sredstev. Ravno tako je pridobil izkušnje pri delu z zgodovinskimi in drugimi krožki ter andragoške izkušnje, poglobljajal znanje preko individualnega študija zgodovinske znanosti in drugih družbenih ved.⁹

Obdobje zaposlitve na Filozofski fakulteti v Ljubljani (1976–2002)

Obdobje v Socialistični Republiki Sloveniji (1976–1991)

Štefan Trojar je še kot profesor na Gimnaziji Poljane pogodbeno začel predavati (dve uri tedensko) in opravljati izpite za predmet metodika pouka zgodovine na oddelku za zgodovino na Filozofski fakulteti v študijskem letu 1976/1977, ko je nasledil Boga Stupana.¹⁰

Fakultetni svet Filozofske fakultete je na seji 11. maja 1977 izvolil Štefana Trojarja v naziv profesorja višje šole za metodiko pouka zaradi »dolgoletnih praktičnih izkušenj, uspešnega pedagoškega in strokovnega delovanja ter družbenopolitične aktivnosti.«¹¹ »Ves čas službovanja na raznih srednjih šolah od leta 1956 dalje se je prizadeval za strokovno in pedagoško izpopolnjevanje, se poglobljajal zlasti v metodiko zgodovinskega pouka in v praksi uresničeval sodobna metodična načela. /.../ Odlikuje ga vrsta karakternih

8 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Slovesna izjava, ki jo je dal Štefan Trojar v Novi Gorici, 15. januarja 1967.

9 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz prošnje za ponovno izvolitev v naziv višji predavatelj, 6. 2. 1982.

10 Bogo Stupan je v študijskem letu 1976/77 še vedno organiziral nastope in imel izpite za študente, ki so pri njem poslušali predavanja iz metodike pouka zgodovine. Poročilo o delu Filozofske fakultete v Ljubljani v študijskem letu 1976/77. (1978). Ljubljana: Filozofska fakulteta, str. 90.

11 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz poročila strokovne komisije ob nazivu profesorja višje šole za metodiko pouka zgodovine Štefana Trojarja 18. 10. 1976.

potez in je v pedagoški ter družbeni dejavnosti uspešen prav zavoljo svoje umirjene preudarnosti, iskrenega tovarištva, vztrajnosti pri delu in zaupanja, ki ga vzbuja.«¹²

*Štefan Trojar v 70. letih*¹³

Na oddelku za zgodovino Filozofske fakultete se je zaposlil 1. 9. 1977. Na tem delovnem mestu si je prizadeval »za takšen sistem študija metodike, da bi bil vzpostavljen čimbolj naraven most od metodične teorije preko seminarskih vaj, hospitacij, skupinskih analiz hospitacij k praktičnim nastopom v razredu.«¹⁴ V predmet je vnašal sodobna didaktična spoznanja, takratne didaktične teorije z metodičnimi možnostmi na podlagi lastnih pedagoških izkušenj. Zato je organiziral metodiko pouka zgodovine »v duhu sodobne visoke šolske didaktike in vnesel vanj več aktivnih metod, individualizacijo in skupinsko delo v seminarju. Te metode in oblike dela, ter skupine analize hospitacij, predpriprave za praktični nastop so pokazale primerne rezultate pri nastopu študentov v razredu.«¹⁵ Štefan Trojar je veliko pozornost posvečal praktičnim vajam študentov, zlasti hospitacijam, obveznim pripravam za praktični nastop in nastopu v razredu, tako da so študentje zgodovine na ta način pridobili v 70. letih 20. stoletja dobro podlago za uspešno delo v pedagoškem poklicu. Uspel je organizirati tudi hospitacijsko mrežo ljubljanskih osnovnih in srednjih šol¹⁶ z izkušenimi učitelji zgodovine.

Glede na razpoložljiva sredstva si je v tem času prizadeval za nabavo didaktično-metodične literature in učnih sredstev za metodiko pouka zgodovine na oddelku za zgodovino, poglobljajal znanje zgodovine in še posebej znanje iz zgodovinske didaktike in metodike.

V študijskem letu 1979/80 je začel izvajati študij metodike pouka zgodovine tudi na III. stopnji, saj so bili v programu zajeti tudi pedagoški predmeti.

Ponovno je bil izvoljen v naziv višjega predavatelja za metodiko pouka zgodovine 20. oktobra 1982, saj je pridobil pozitivno mnenje strokovne komisije in študentov.

Na oddelku za zgodovino je bil sekretar Zveze komunistov, član koordinacije ZK Filozofske fakultete, član različnih komisij na Filozofski fakulteti (član komisije za andragoško in pedagoško izobraževanje na FF oz. v svetu Centra za pedagoško usposabljanje in Centra za študij ob delu), predsednik komiteja za SLO (slovensko ljudsko obrambo) na Filozofski fakulteti.

¹² Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz predloga Kadrovskega odbora Filozofske fakultete, 14. 11. 1976 za izvolitev Štefana Trojarja v naziv profesorja višje šole za metodiko pouka zgodovine.

¹³ Interni fotografski arhiv oddelka za zgodovino Filozofske fakultete.

¹⁴ Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz življenjepisa Štefana Trojarja, 6. 2. 1982.

¹⁵ Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz prošnje Štefana Trojarja za ponovno izvolitev v naziv višji predavatelj, 6. 2. 1982.

¹⁶ Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz strokovnega poročila strokovne komisije FF Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, 4. 5. 1982.

Sodeloval je pri permanentnem pedagoškem usposabljanju učiteljev zgodovine v raznih regijah Slovenije in z Zavodom za šolstvo SRS (član predmetne skupine za zgodovino, v komisijah za učne načrte, recenzije učbenikov, svetovanje pri pisanju učbenikov, v komisiji za oblikovanje vzgojno-izobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju, pri izdelavi učnega načrta v okviru Skupnih vzgojnoizobraževalnih osnov – SVIO za predmet zgodovina 1986, pri njegovi evalvaciji in prenovi, pri prenovi učnega načrta zgodovine v osnovni šoli 1984, pri pripravi kataloga znanja za zaključni izpit iz družboslovno-jezikovne dejavnosti 1990 itd.). Na sestankih regionalnih aktivov učiteljev zgodovine in na različnih šolah je predaval o raznih metodičnih vprašanjih, predstavljal nove učne načrte in učbenike itd.

Bil je tudi namestnik vodje delegacije Krajevne Skupnosti Murgle v Ljubljani.

Bil je član odbora Zveze zgodovinskih društev Slovenije in predsednik šolske sekcije pri Zgodovinskem društvu za Slovenijo. Udeležil se je zborovanj slovenskih zgodovinarjev in pripravil referate o raznih didaktično-metodičnih vprašanjih pouka zgodovine (problematika učil in vloga učbenika v okviru učnega kompleta leta 1982, obravnavanje gospodarsko-socialnih vsebin leta 1978, zasnovanost pouka zgodovine v usmerjenem izobraževanju leta 1980, primerjava učnih načrtov za osnovno in srednjo šolo leta 1984, zasnova zgodovinskih tem leta 1986 idr.). V teh referatih je opozoril na pomembnost gospodarske tematike pri družboslovnih predmetih, še posebej v 3. in 4. letniku usmerjenega izobraževanja s poudarkom na usmeritvi v domačo zgodovino. Zavzemal se je za povečanje samostojnosti učencev tudi s pomočjo učbenikov, kjer je izpostavil nemške delovne učbenike zgodovine. Pri učnih načrtih za zgodovino pa je opozoril na zgoščenost tem ter predlagal vzorčni sistem in problemsko zasnovano tem. Referati so bili objavljeni v Zgodovinskem časopisu.

Redno se je udeleževal tudi jugoslovanskih simpozijev o pouku zgodovine in pripravil referate o raznih vprašanjih pouka zgodovine (zgodovinski viri, umetniški film, delovni učbeniki zgodovine, dosežki v metodiki pouka zgodovine v zahodni Evropi). V teh referatih je predstavil uporabnost različnih zgodovinskih virov, publikacij pri pouku zgodovine ter vpliv ameriškega integralnega predmeta družboslovje na evropske države, prvi je opozoril na probleme pri snovanju učnih načrtov zgodovine, na sisteme natančne tematizacije in izbora učne snovi. Referati so bili tudi objavljeni v jugoslovanski reviji z naslovom Nastava povijesti – Pouk zgodovine, ki je izhajala v Zagrebu pri Školski knjigi in v reviji Vzgoja in izobraževanje.

Pisal je tudi ocene oz. recenzije zbornikov Slovensko morje in zaledje, Goriški letnik, Idrijski razgledi in reviji Primorska srečanja.

Bil je recenzent srednješolskih učbenikov zgodovine v 1. in 2. letniku usmerjenega izobraževanja in učbenikov za družbo in socialistično moralo v 7. in 8. razredu osnovne šole.

Leta 1979 je sodeloval pri izdaji leksikona Družboslovje, kjer je napisal 215 gesel zgodovinske stroke. Ta gesla so označena v leksikonu z 'zgodovina' in so po abecednem sistemu uvrščena med gesla drugih strok (npr. absolutizem, ban, antika, beograjski mir, četništvo, desetina, fara, germanizacija, imperij, luteranstvo, monarh, personalna unija, stoletna vojna itd.).

Leta 1984 je v soavtorstvu z Marijo Kremenšek napisal polovico učbenika Zgodovina 4, ki je bil namenjen učencem 4. letnika srednjega usmerjenega izobraževanja v družboslovno-jezikovnih, pedagoških in kulturoloških programih. Zasnovan je bil tako, da je usmerjal učence z napotki k delu z zgodovinskimi viri in literaturo, omogočal pa je tudi izbor učnih tem in problemov glede na specifičnost posameznih programov družboslovnih smeri.¹⁷

Preko seminarjev in aktivov je vzpostavljala tudi stik z učitelji zgodovine z namenom,

17 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz bibliografije Štefana Trojarja, 23. 12. 1990.

da bi spoznal njihove izkušnje in jim posredoval spoznanja moderne didaktike in metodike. Sodeloval je v komisiji za strokovne izpite srednješolskih učiteljev zgodovine in preverjal njihovo metodično usposobljenost. Sodeloval je tudi v komisiji zgodovinskih krožkov na osnovnih šolah v Sloveniji v organizaciji Zveze prijateljev mladine. Komisija je načrtovala teme raziskovalnih nalog, organizirala metodološke seminarje za mentorje krožkov in pregledovala in ocenjevala naloge.¹⁸

Didaktične novosti in učno tehnologijo je spremljal z obiski mednarodnega sejma učil – Didacte (npr. 1985, 1986, 1988, 1989, 1990). Redno in aktivno je sodeloval v pedagoških delavnicah, ki jih je organiziral Center za pedagoško usposabljanje na Filozofski fakulteti za metodike in učitelje-mentorje (1986, 1987, 1989, 1990). Navezal je strokovne stike z avstrijskimi pedagogi in zgodovinarji. Udeležil se je tudi raznih strokovnih posvetov z avstrijskimi pedagogi v Ljubljani, v letu 1983 pa je s skupino ljubljanskih pedagogov obiskal Filozofsko fakulteto v Celovcu ter spoznal tamkajšnjo organizacijo in metode pedagoškega usposabljanja avstrijskih študentov.¹⁹

Prizadeval se je tudi, da se je knjižnica na oddelku za zgodovino obogatila z naj-sodobnejšo evropsko specialno didaktično literaturo in z modernimi učbeniki za pouk zgodovine. Spremljal je zahodnonemške didaktične koncepte, preko vzhodnonemških in sovjetskih metodičnih revij, učbenikov in druge didaktične literature pa je sledil didaktičnim konceptom v vzhodni Evropi.²⁰

Pripravljati je začel magistrsko delo pod mentorstvom dr. Franceta Strmčnika z naslovom Didaktično-metodična analiza in operacionalizacija smotrov učnega načrta za zgodovino v SVIO ter zasnova delovnega učbenika, ki jo je potem nadgradil in izdelal doktorsko disertacijo z naslovom Metodološke in didaktične strukture učnega načrta zgodovine v skupnih vzgojnoizobraževalnih osnovah in njihov vpliv na zasnovo in potek pouka. Disertacijo je uspešno zagovarjal 17. oktobra 1990 na Filozofski fakulteti v Ljubljani pred komisijo, ki so jo sestavljali red. prof. dr. France Strmčnik, red. prof. dr. Ignacij Voje in red. prof. dr. Barica Marentič-Požarnik. S tem je pridobil pravico do promocije za doktorja pedagoških znanosti (metodika zgodovinskega pouka), ki je bila 12. marca 1991. Štefan Trojar je tako postal prvi doktor pedagoških znanosti s tematiko o metodiki pouka zgodovine oz. prvi akademsko izobražen strokovnjak na tem področju. V doktorski disertaciji je prikazal nastanek in razvoj evropskega znanstvenega preučevanja metodike pouka zgodovine v 19. in 20. stoletju, vlogo svetovnih zgodovinskih sprememb ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja za strukturo družboslovnih učnih predmetov, metodološko in vsebinsko analiziral in ovrednotil strukturo srednješolskega učnega načrta za pouk zgodovine, zlasti notranjo sistematizacijo zgodovinskih vsebinskih poglavij, korelacijske vezi med njimi ter povezave z drugimi družboslovnimi učnimi vsebinami v obstoječih učnih načrtih.²¹ »Posebno teoretsko pozornost namenja avtor vlogi sodobne zgodovine, njeni problematizaciji in tematizaciji ter specifičnosti z vidika skustvenega podoživljanja in aktualnosti za mladino. Zavzema se za bolj jasno razmejene, vendar interdisciplinarne odnose z drugimi družboslovnimi učnimi predmeti na didaktičnih poljih sodobne zgodovine. Štefan Trojar je z dizertacijo bistveno obogatil didaktično teorijo pouka zgodovine in ponudil vrsto spoznanj in predlogov za izboljšanje pouka zgodovine.«²²

18 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz življenjepisa Štefana Trojarja, 10. 12. 1990.

19 Prav tam.

20 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz življenjepisa Štefana Trojarja, 14. 3. 1996.

21 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz strokovnega poročila, 13. 5. 1991.

22 Prav tam.

Kot višji predavatelj je imel nastopno predavanje z naslovom Didaktični sistemi pri izboru učne snovi v učnih načrtih za zgodovino za osnovne šole 6. decembra 1990 na oddelku za zgodovino Filozofske fakultete.

Obdobje v samostojni Sloveniji (1991–2002)

25. septembra 1991 je bil dr. Štefan Trojar izvoljen v naziv docent za predmet Metodika pouka zgodovine. Izvolitev je veljala do 24. 9. 1996. Študentsko mnenje je bilo, da je izvajal izredno kvalitetno pedagoško delo pri predmetu in kazal izredno pozitiven odnos do študentov, njihovih problemov in zahtev.²³ Njegovi objavljeni prispevki so kazali podkovanost v didaktično-metodičnih vprašanjih zgodovinskega pouka v osnovnih in srednjih šolah ter široko razgledanost, s katerim je prispeval k reformi zgodovinskega pouka v osnovnih in srednjih šolah.²⁴

Pouk metodike pouka zgodovine je letno obiskovalo ok. 80 študentov zgodovine 3. oz. 4. letnika, ki so bili razvrščeni v dve študijski skupini. Predavanja in seminarske vaje so potekala skozi celo študijsko leto. Štefan Trojar je o svojem delu zapisal: »Študenti naj bi med učnim procesom spoznali značilnosti sodobnega aktivnega pouka. Razlaga je povezana s problemsko diskusijo in z elementi demonstracije itd. Študenti delajo pri nekaterih študijskih temah tudi samostojno (individualno ali skupinsko) s šolskimi dokumenti, zgodovinskimi učbeniki, atlasi ali drugimi učili itd. V zimskem semestru spoznajo didaktično zasnovanost pouka zgodovine, v poletnem semestru pa je pouk osredotočen na ožjo metodično problematiko. V zaključnem seminarskem delu tečaja iz metodike študenti vežbajo praktično kratkoročno načrtovanje učnih tem in učnih ur. Po pouku metodike v razredu opravijo študenti teoretski izpit. Za praktični del pouka, ki poteka na ljubljanskih šolah, so razporejeni v hospitacijske skupine (po 10–15). Praktični del pouka metodike je organiziran na ljubljanskih osnovnih in srednjih šolah pri kvalitetnih učiteljih zgodovine. Pedagogi-mentorji predstavijo študentom zgodovine metodično pestre in bogate učne ure. Pri vseh fazah praktičnega dela pouka metodike sem vedno prisoten. Prisostvujem vsem hospitacijskim uram in nato vodim analizo izvedenih ur v manjših debatnih skupinah (5–8 študentov). Študenti ocenjujejo metodično utemeljeno učni slog učiteljev mentorjev ter tako dobijo osnovne didaktične usmeritve za učne nastope v razredu, ki so tudi analizirani in ocenjeni.«²⁵

Štefan Trojar je imel tudi strokovne metodične posvete ter izpite za študente ob delu. Kot docent metodike pouka zgodovine je bil mentor študentom, ki so pisali diplomska dela (skupaj 15 diplomskih del) in tistim, ki so študirali na podiplomski magistrski stopnji (Danijeli Trškan), bil je član komisije pri zagovoru magistrskih nalog Dragana Potočnika (1993), Staneta Berzelaka (1995) in mentor pri magistrski nalogi Danijeje Trškane (zagovor leta 1996) ter mentor pri doktorski disertaciji Danijeje Trškane (zagovor leta 2001).

Leta 1993 je izdal znanstveno monografijo z naslovom Sodobni pogledi na pouk zgodovine: reformne težnje pri družboslovnih učnih predmetih, kjer je strnil ugotovitve iz svoje doktorske disertacije. Predstavil je nemško zgodovinopisje v 19. stoletju in njegov vpliv na zasnovu šolske zgodovine; vpliv pedagogov na zasnovu pouka zgodovine

23 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz študentskega mnenja 4. 4. 1992: Soglasje k podelitvi naslova docent.

24 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz strokovnega poročila komisije, 13. 5. 1991.

25 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz življenjepisa Štefana Trojarja, 14. 3. 1996.

v nemško-avstrijskem kulturnem prostoru ob koncu 19. stoletja in pouk zgodovine na avstrijskih gimnazijah na začetku 20. stoletja; vpliv zgodovinskih sprememb na prelo-mu 19. v 20. stoletje na strukturo družboslovnih učnih predmetov in reformne težnje pri družboslovnem pouku v ZDA na eni strani; na drugi strani pa je analiziral in ovrednotil zasnovano učnega načrta zgodovine za tehniške in strokovne srednje šole ter didaktično analiziral poglavja in tematsko strukturo v tem učnem načrtu.²⁶

Didaktične novosti je spremljal tudi z obiskom frankfurtskega sejma knjig (npr. leta 1994). Z ameriško in angleško specialno didaktično literaturo o pouku zgodovine in družboslovja (Social Studies) se je podrobneje in sistematično seznanil v univerzitetni knjižnici Waterloo v Kanadi.²⁷

Od leta 1993 je bil tudi aktiven član republiške maturitetne predmetne komisije za zgodovino, kjer je opravljal različne dejavnosti: operativiral je eno izmed ključnih tem za maturitetni katalog (1993), pripravil več priročnih gradiv iz testne metodologije ter sodeloval pri predavanjih, posvetih in v pedagoških delavnicah s srednješolskimi učite-lji ob pripravah za izvedbo mature.²⁸

Sodeloval je pri Zavodu RS za šolstvo pri prenovi učnega načrta v gimnazijah (1996). Napisal je recenzije oz. je recenziral številne učbenike za zgodovino v osnovni in srednji šoli, priročnike za učitelje, delovne zvezke za zgodovino, zbirke virov (20. stoletje v zgodovinskih virih, besedi in slikah) in šolski atlas. Imel je tudi referat o po-vezanosti zgodovine in geografije (1993, 1995), ki ga je objavil v reviji Geografija v šoli.

Od leta 1992 do leta 1998 je bil glavni urednik metodične revije Zgodovina v šoli, ki je izhajala trikrat do štirikrat letno. V tej reviji je objavil 18 člankov.

Udeleževal se je zborovanj slovenskih zgodovinarjev in imel leta 2000 tudi referat o novejših učbenikih za zgodovino.

Bil je član republiške komisije za učbenike in učila, ki je pregledovala vsa osnovna didaktična gradiva po nalogah slovenskega republiškega sveta za šolstvo.

11. decembra 1996 je bil izvoljen v naziv izredni profesor za metodiko pouka zgo-dovine. Izvolitev je veljala do 10. decembra 2001. Mnenje študentov je bilo, da so bila »njegova predavanja na zavidljivem strokovnem nivoju in polna primerov iz njegovih dolgoletnih pedagoških izkušenj,«²⁹ odnos do študentov pa izjemno korekten.³⁰ Iz nje-govih rezultatov znanstvenega in pedagoškega dela je bilo razvidno, da je bil Štefan Trojar temeljit znanstvenik in široko razgledan univerzitetni učitelj, ki je kazal interdi-sciplinarno razumevanje znanstvenega področja, saj je poleg zgodovine dovolj obvladal tudi pedagoške in psihološke znanosti, ki so nepogrešljiva sestavina vsake metodike, je bilo zapisano v strokovnem poročilu.³¹

26 Iz vsebine: Trojar, Štefan (1993). *Sodobni pogledi na pouk zgodovine: Reformne težnje pri družboslovnih učnih predmetih*. Ljubljana: DZS.

27 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz življenjepisa Štefana Trojarja, 14. 3. 1996.

28 Prav tam.

29 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Mnenje študentov, 18. 9. 1996.

30 Prav tam.

31 Interno arhivsko gradivo Filozofske fakultete: personalna mapa Štefana Trojarja: Iz strokovnega poročila, 27. 8. 1996.

*Ignacij Voje, Štefan Trojar
in Miroslav Stiplovšek leta
1997³²*

Delovno razmerje na Filozofski fakulteti mu je poteklo zaradi upokojitve. Od 1. oktobra 1998 do 30. septembra 2002 je bil honorarno zaposlen na oddelku za zgodovino, kjer je še vedno opravljal isto delo. Pomoč pri vajah zaradi velikega števila študentov (skupinske hospitacije, analize in nastopi) pa je izvajala mag. Danijela Trškan od 1999/2000 do 2001/2002.

Obdobje pokoja od leta 2002 naprej

1. oktobra 2002 je njegovo delo na oddelku za zgodovino prevzela dr. Danijela Trškan.

*Štefan Trojar in Danijela
Trškan leta 2002³³*

V času upokojitve je rad prebiral strokovne knjige, potoval na krajša potovanja po Evropi (Francija, Nemčija, Avstrija ...) in se družil s svojimi bivšimi kolegi in prijatelji, zlasti z dr. Ignacijem Vojetom in mag. Tomažem Webrom.

V tem času je napisal dva prispevka, prvega kot ocena knjige *Sto znamenitih osebnosti v šolstvu na Slovenskem* (2006) in drugega o Tomažu Webru – osemdesetletniku (2008).

³² Interni fotografski arhiv oddelka za zgodovino Filozofske fakultete.

³³ Interni fotografski arhiv Danijele Trškan. Avtorica fotografije je Sonja Trškan, 12. 2. 2002.

Udeleževal se je oddelčnih srečanj ob novem letu in ob koncu študijskih let ter fakultetnih novoletnih srečanj ter drugih seminarjev in simpozijev na Filozofski fakulteti.

Štefan Trojar leta 2008³⁴

Junija 2009 je preživel možgansko kap, po kateri je zelo počasi okreval oz. še okreva v Domu Kolezija v Ljubljani.

Jubilej

Kot študentka zgodovine pedagoške smeri sem spoznala Štefana Trojarja v študijskem letu 1987/88, ko sem imela predmet Metodika pouka zgodovine in s tem predmetom tudi povezane hospitacije in nastope. Predavatelj me je z vsebino in konkretnimi navodili tako prevzel, da sem takrat videla v tem predmetu še veliko možnosti za nadaljnja raziskovanja in koristi za učiteljski poklic, kar se mu v tem prispevku tudi zahvaljujem. Zahvaljujem se mu tudi za strokovno uspešen in motivacijsko voden magistrski in doktorski študij ter pomoč pri vstopanju v fakultetno pedagoško delo od leta 1994 do 2002. S pozitivnim mišljenjem in pozornostjo je bil vedno odličen sogovornik pri različnih srečanjih, sestankih ali seminarjih od leta 2002 naprej. Kot vsestransko razgledan zgodovinar in pedagog pa me je spodbudil in omogočil, da nadaljujem njegovo delo.

Ob jubileju mu za 80. rojstni dan iskreno čestitam in želim še posebej čimprejše okrevanje ter veliko zdravih let v krogu svojih najbližjih.

³⁴ Interni fotografski arhiv Danijele Trškan. Avtor fotografije je Matjaž Rebolj, 30. 9. 2008.